

پدر صنعت نوین چاپ در ایران

در این دو هفته اخیر، مطبوعات معتبر کشور، بمناسبت اعطای نشان و دیپلم افتخار، بدوست عزیز القدر و مغتنم الوجود ما، آقای مرتضی نوریانی، موسس و بنیاد نیکوکاری نوریانی لقب «پدر صنعت نوین چاپ» باو داده‌اند و این لقب بر او زیننده و برازنده و در حقیقت جامه ایسترسا و تن چسب که بر بالای نام نیک او راست می‌آید، زیرا کسی که حدود نیم قرن، یعنی ۴۵ سال از عمر شصت و پنج ساله خود را، در راه تجارت این صنعت مصروف داشته و در بنیان نهادن و بکار انداختن اکثر چاپخانه‌های سراسر کشور مساعی جمیل بکار برده است حقا باید او را «پدر» خواند. بویژه که آقای نوریانی، نه تنها با عشق و شور و علاقه و پشتکار باین کار مبادرت جسته بلکه در پیشه خود همواره راستی و درستی را مرعی و ملحوظ داشته و از آنرو علاوه بر درایت و لیاقت، باصانت و صداقت نیز شهرت یافته است.

وی، در چهار سال پیش نیز، بصرافت طبع و از روی کمال حسن نیت و خلوص عقیدت و صفای طویت، بایجاد و تأسیس بنیاد نیکوکاری نوریانی پرداخت و قسمتی از مال و منال خویش را بر طبق اخلاص نهاد و بسرمایه این دستگاه غیر انتفاعی فرهنگی نثار کرد. امروز همه کسانی که در زمینه دانش و بینش بصیرت و معرفت دارند میدانند که این بنیاد، در مدت چهار سال عمر خود، در راه صیانت و حمایت زبان دری و ترویج و تبلیغ شعر و ادب پارسی و تبجیل و تکریم بزرگان و دانشمندان و طبع و نشر کتابهای ممتع و ممتاز، خدماتی بسزا انجام داده است. بنا بر این جا: بانیست که اگر مؤسسه معظم و معتبر

هایدلبرگ آلمان که یکصد و بیست و هفت سال ، یعنی بیش از یک قرن ، از عمر آن میگذرد
بپاس خدمات و زحمات نوریانی ، ممتاز ترین نشان طلا و دیپلم افتخاری خود را باو اعطا
کند و این مزیتی است که تاکنون در جهان تنها ۱۲ شخصیت بآن نائل شده‌اند البته
می‌حامد اوصاف و مناقب اخلاق نوریانی فراوان است ولی آنچه که برای نگارنده درخور
ارزشی بیشتر است آنست که او همه کارهای خود را در کمال آرامی و سادگی و دور
از هرگونه روی وریا و هیاهو و غوغا انجام داده و میدهد و برآستی نمیخواهد خدمت
او با شهرت مشوب شود و مراتب صدق و صفای او بشوالب ریب و ریا آلوده گردد ولی
غافل از اینکه خیرات و مبرات مانند نافه مشک است که خود ببوی بی آنکه عطار بگوید
و بقول خاقانی :

نافه مشکم که گریبندم کنی درصد حصار سوی جان پرواز گیرد بوی جان افزای من
بنیاد نیکوکاری نوریانی وظیفه دارد که از این مزیت عظیم که نصیب بسانی و
مؤسس بنیاد شده و اغلب مطبوعات معتبر کشور آنرا باعکس و تفصیل انتشار داده‌اند ،
برای ضبط و ثبت در دفتر تاریخ ، در ماهنامه تحقیقی گوهر که در حقیقت یکی از مظاهر
اعمال و افعال بنیاد است شرحی بنگارد و لویبرخلاف میل و رغبت آقای نوریانی باشد .

نوریانی در بهمن ۱۲۹۰ شمسی در تهران متولد شد. تحصیلات ابتدائی و متوسطه
را در ایران و تحصیلات عالی را در ایتالیا و در رشته اقتصاد پایان رساند و بدرجه فوق لیسانس
نائل آمد و در زبانهای فرانسه و انگلیسی و آلمانی و ایتالیائی تسلط یافت . (اویکی از
نخستین گروه حسابداران خبره ایران است) . نوریانی پس از فراغ از تحصیل و بازگشت
بایران با آنکه برای تصدی مشاغل مهم در وزارت دارائی و شرکت نفت خوانده شدن پذیرفت
و کار آزاد را مرجح شناخت و به تجارت پرداخت . هر چند در ۴۵ سال قبل در ایران راههای
تجارت‌های بی رقیب و پرسود و آسان باز و هموار بود، اما نوریانی بصرافت طبع رشته تجارت
چاپ را برگزید و تمام وقت خود را به آن منحصر ساخت .

روزی ، از وی پرسیدم چرا رشته تجارت چاپ را با همه دشواریهایی که از لحاظ مالی
و فنی در بردارد ، برگزیده‌ای ؟ در پاسخ من گفت :

«پس از فراغ از تحصیل برای مطالعه و اخذ تصمیم در باب نوع تجارتی که بساید
برگزینم بارو پا رفتم. در ضمن آشنائی بایکی از روشنفکران آلمانی به هنگامی که از هردری
سخنی بمیان آمد گفت: «مادر آلمان عقیده دارد که کتاب از اسلحه مهم تر است زیرا کتاب رکن اصلی
فرهنگ بشمار میرود و هر ملتی که فرهنگ خود بخود به تمام اصلاحات بنیادی اعم از

اقتصاد و بهداشت قادر خواهد بود» این سخن در من اثری شگرف داشت بویژه که می‌دیدم آموزشگاه‌های ایران وضعی اسفناک دارد و مهمترین وسیلهٔ بهبود آنها، چاپ و نشر کتاب بمقدار فراوان است. در آن زمان چاپخانه‌های موجود در ایران انگشت‌شمار و وسایل کار عبارت بود از مشتقی آهن پاره و ماشین‌های فرسوده که اشخاص متفرقه، گاه‌بگاه از خارج وارد می‌کردند. پس، بی‌دودلی، تصمیم جزم کردم برای صنعت چاپ در ایران، اساسی محکم و شالودهٔ متقن بنهم. خوشبختانه چون تمام کارخانه‌های سازنده ماشین‌های مربوط به صنایع چاپ، آزاد و در ایران تعهدی نداشتند، گرفتن نمایندگی از آنها کاری مشکل نبود. ولی من بهترین آنها را انتخاب کردم تا صنعت چاپ ایران باممتاز ترین ماشین‌ها مجهز شود و اگر روزی با کشور های هم‌جوار مقایسه بعمل آید ایران از همه برتر باشد.

در آن زمان نه صاحبان چاپخانه‌ها سرمایه‌ای داشتند و نه وضع مالی من خوب بود و نه بانک‌های ایران اعتبار طویل‌المدت می‌دادند. پس تنها چاره این بود که از کارخانه‌های فروشنده اعتبار تحصیل و عین آن در راه صنعت چاپ مصرف شود. در اثر رعایت امانت و دقت و نظم و ترتیب و خوش‌حسابی، این اعتبار بدست آمد و روز بروز افزایش یافت و توانستم به بسیاری از چاپخانه‌ها کمک کنم و حتی برای ایجاد چاپخانه‌های جدید اعتبار بگیرم.

طبق آمارهای موجود پیش از ۹۰٪ از چاپخانه‌های فعلی کشور با کمک و ارشاد موسسهٔ نوریانی بوجود آمده و کم و کیف این خدمت، بکرات، مورد قدرشناسی اشخاص و مقامات قرار گرفته است. به علاوه کسانی که با صنعت چاپ سروکار دارند خوب میدانند که، بر اثر تشخیص صحیح و مراقبت تام و دقت کامل آقای نوریانی، امروز تمام چاپخانه‌های ایران بایک نوع ماشین چاپ مسطح (سربی) ساخت کارخانه هایدلبرگ مجهز است که شهرت جهانی دارد و چندی قبل دو هزارمین دستگاه آن بایران وارد و در اصفهان نصب شد. با احتساب تعداد چاپخانه‌های ایران میتوان گفت بهر چاپخانه بطور متوسط سه دستگاه ماشین هایدلبرگ تقسیم شده است و تمام کارگران این صنعت بانحوهٔ کار آن آشنائی کامل دارند و در حقیقت این نوع ماشین چاپ، استاندارد ایران شناخته شده است.

گویا ماشین چاپی که چهل و پنج سال پیش بایران وارد و نصب شده‌نوز کار میکند و این امر میرساند که موسسهٔ نوریانی برای دائرنگاهداشتن این ماشین‌ها تا چه حد مراقب و مواظب است.

اهمیت صنعت چاپ از نظر دوربین ارباب‌معرفت و اصحاب بصیرت پوشیده و پنهان نیست و آن را از صنایع اساسی و بنیادی بشمار می‌آورند و صنایع دیگر را به آن نیازمند و وابسته میدانند. این صنعت را از لحاظ اهمیت، بعد از خوراک و پوشاک و مسکن و حمل و

آقای مرتضی نوویزایی (سمت چپ) در مراسم دریافت مدارک طلاز هایدلبرگ . آقای بیچاره لویس (وسط) و شیخ ووش کازخانه هیدلبرگ
و آقای دکتر ولفگانگ کیر (سمت راست) - تندیس مدیریت و رئیس اداره شیخ ووش و الملک و ساریه و خنده اند و شمسول در برابر اسب پرده می نشینند

نقل ، یعنی در مرتبه چهارم ، از احتیاجات اولیه بشر قراردادده اند .

در جهان امروزین صدها مجله فنی مخصوص صنعت چاپ منتشر می شود و صدها مؤسسات فنی و تعلیماتی و از جمله هنر سراهای عالی چاپ دایر و بکار است .

در ایالات متحده آمریکا و اروپا ، مدارسی برای دوره های آموزش چاپ و مراکزی برای تربیت مدیر چاپخانه وجود دارد . در آمریکا سالانه متجاوز از دوازده میلیارد دلار برای کارهای چاپی بمصرف میرسد و این رقم شگرف نمایانگر اهمیت این صنعت است . چاپ ، جزء ده صنعت مهم طبقه بندی شده و از نظر تعداد مؤسسات ، در ردیف دوم از اهمیت و از نظر حد متوسط درآمد ، در ردیف اول قرار دارد .

امروز ، موضوع کتب درسی و شماره روز افزون آن در ایران ، یکی از مسائل مورد

تأمل و قابل توجه است و از آن میتوان بمقام والای صنایع چاپ پی برد .

در اینجا ، از فرصت استفاده میکنند و این نکته مهم را خاطر نشان میسازد که چاپخانه های فعلی کشور ، از لحاظ کارگران ماهر و سرمایه مالی ، در وضعی ناخوش قرار دارد ، وزارت کار و امور اجتماعی باید برنامه تاسیس کلاس های کارآموزی صنعت چاپ را هر چه زودتر تنظیم کند و لباس عمل پوشاند . دولت نیز باید اعتبارات کافی برای توسعه و تکمیل وسائل و رفع نواقص در اختیار متصدیان و صاحبان چاپخانه ها بگذارد تا این صنعت مهم بتواند هم دوش و هم عنان دیگر صنایع کشور پیش رود .

بسیار بجا خواهد بود که برای تأمین این منظور ها يك بانک مخصوص کاغذ و چاپ تاسیس شود و دولت و مردم یعنی بخش عمومی و خصوصی سرمایه آنرا تأمین کند و این بانک در راه نو بزرگ کردن صنعت چاپ بکار افتد . اینک که تهیه و ساختن کاغذ در ایران براه افتاده بسیار لزوم دارد که وضع چاپخانه ها هم از لحاظ مهارت فنی و وسائل کار بهبود یابد .

بنیاد نیکو کاری نوریانی طبق فصل « امور صنعتی و هنری » اساسنامه مصوب ، بنوبه خود ، حاضر و آماده است که در این راه شرکتی مؤثر داشته باشد و در این قسمت هم وظیفه خود را انجام دهد .

مادر این زمینه و بخصوص فوائد و محسنات « بانک کاغذ و چاپ » باز سخن خواهیم گفت و موضوع را دنبال خواهیم کرد .